

SONATE

(R –, SW/SH 725, NG2 S7)

Liszt Ferenc zeneszerzői szárnypróbálgatásainak dokumentumait elsőként Lina Ramann (1833–1912) gyűjtötte szisztematikusan. Az 1870-es évek közepétől dolgozott Liszt-monográfiáján, de azután sem hagyott fel az adatgyűjtéssel, hogy a pályakezdést tárgyaló 1. kötet 1880-ban napvilágot látott. Elolvastatta, széljegyzetekben helyesbítette az idős zeneszerzővel az általa írottakat,¹ és további részletek után tudakozódott. A monográfiában említett, 1825-ben keletkezett szonátához Liszt a következő megjegyzést fűzte: „Emlékszem, hogy annak idején 3 szonátát írtam (mindegyiket 3 kis tételben) – (tréfa Rode-dal Bordeaux-ban az első szonátával).”² 1881. október 10-i beszélgetésük során Liszt megerősítette, hogy 1825-ben nem egy, hanem három szonátát komponált.³ Az egyik mű kezdetét eljátszotta és lekottázta Ramann számára. Mivel a három szonáta kézírata azóta sem került elő, zenei anyagukból mindössze ez az emléklap, az *F-moll szonáta* 1–16. üteme maradt ránk.

Véletlenül többet jelenthet, hogy Liszt a három közül épp az *F-moll szonáta* kezdetét idézte fel monográfusának. Talán ezt tartotta a legjobbnak, egyszersmind talán ez volt az a mű, amellyel – széljegyzete szerint – bordeaux-i muzsikuskollégáit, köztük a neves hegedűművészt, Pierre Rode-ot megtréfálta 1826 januárjában. Mint Ramann elbeszéli⁴, egy kamarazenéléssel és társalgással töltött estén Beethovenre terelődött a szó, akinek műveit a jelenlévők mindannyian lelkesen dicsérték. Az ifjú Liszt, kételkedve lelkesedésük őszinteségében és szakmai megalapozottságában, zongorához ült, hogy eljátsszon egy Beethoven-szonátát. Gyanúja beigazolódott, amikor beszélgetőtársai nem vették észre, hogy Beethoven egyik szonátája helyett a sajátját adta elő.

A történet – akár igaz, akár nem – jellemző Lisztre; nem utoljára fejezte ki ellenérzését intellektuális sznobiz-

mus láttán. Nem tett másként az 1837. február 11-i, párizsi koncerten történtek kapcsán sem. Az előadók – Liszt, Chrétien Urhan, a hegedűs és Alexandre Batta, a csellista – az előzetesen megadott sorrendhez képest felcserélték Beethoven op. 70-es *Essz-dúr trióját* és Johann Peter Pixis (1788–1874) *Quatrième grand trióját*. A közönség ezúttal sem vette észre a cserét; Pixis kompozícióját kitörő lelkesedéssel, Beethovenét hűvös tartózkodással fogadta.⁵ Lisztet annyira bosszantotta az eset, hogy szóvá tette azt *Egy zenei érettségiző levelei* című cikksorozatának George Sandhoz címzett, 1837. április 30-án kelt levelében.⁶

Ami az 1826-os bordeaux-i estén kamarazenélő muzikusokat illeti, kérdéses, hogy Pierre Rode (1774–1830) valóban köztük lett volna. Ugyanis a neves francia hegedűs, aki 1812-ben Beethoven felkérésére, Habsburg Rudolf főherceggel bemutatta az op. 96-os *Hegedű-zongoraszonátát*, az 1820-as évekre már túljutott pályája delelőjén, és került a nyilvánosságot. Liszt látogatása előtt egy évvel Mendelssohn kereste fel őt Bordeaux-ban, hogy megcsodálhassa játékát, azonban „Rode megtagadta, hogy hegedűhöz nyúljon”.⁷ Ha Lina Ramann elbeszélése hiteles, s ha Liszt az *F-moll szonátát* játszotta el Beethoven műve gyanánt, a jelenlévőket alighanem a német mester mollkompozícióira emlékeztető tónus tévesztette meg.

Közreadásunk az említett, 1881. október 10-én, Nürnbergben keltezett autográf emléklap alapján készült. A Ramann hagyatékában fennmaradt autográf fakszimiléjét elsőként Friedrich Schnapp közölte 1942-ben.⁸

MARCHE FUNÈBRE

(R –, SW 153a, SH 226a, NG2 A10)

A *Marche funèbre* [Gyászinduló] keletkezésének apropójáról az autográf keltezése árulkodik: „Boulogne, le 30 Août 1827”. A dátum szerint az édesapa, Liszt Ádám (*1776) halála ihlette a kompozíciót. Apa és fia 1825 júliusában látogatott először a La Manche csatorna partján fekvő

¹ Az RLKM Liszt által olvasott és széljegyzetelt példánya: *D-WRgs 59 / 352,2*.

² „Ich entsinne mich damals 3 Sonaten (jede in 3 kleinen Sätzen) geschrieben zu haben – (Scherz mit Rode in Bordeaux mit der ersten dieser Sonaten).” Idézi Friedrich Schnapp in SVKL, 115. o.

³ Alaphangnemeket Liszt nem közölte. A beszélgetést Ramann október 13-án jegyezte le: L, 178. o. Ugyanitt helyesbítette a monográfiájában írottakat. In RLKM, 1. kötet, 84., 566. o.

⁴ RLKM, 1. kötet, 79–80. o. 1826. január 5. és 25. között Liszt öt koncertet adott Bordeaux-ban. Vö. FLSP, 8. o.

⁵ Vö. Liszt Marie d'Agoult-nak címzett, 1837. február 13-i levelével. In GBLAC, 265. és 267. o. 3. jegyzet.

⁶ *Lettres d'un bachelier ès musique*, ALSS1, 106. o.

⁷ Azután, hogy 1819-ben visszatért szülővárosába, Bordeaux-ba, Rode csak egyszer, 1828-ban Párizsban tett egy meddő kísérletet arra, hogy visszatérjen a pódiumra. In Boris Schwarz – Clive Brown: „Rode, (Jacques) Pierre (Joseph)”, NG2, 21. kötet, 491–492. o.

⁸ SVKL, a 128–129. o. között, ld. még L, 179. o.